

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VISUOMENĖS INFORMAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1418 2, 19 STRAIPSNIŲ IR
PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 2, 19 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant perkelti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/541 dėl kovos su terorizmu, pakeičiančios Tarybos pamatinį sprendimą 2002/475/TVR ir iš dalies keičiančios Tarybos sprendimą 2005/671/TVR (toliau – Direktyva) nuostatas į nacionalinę teisę.

Įstatymo projektu siekiama perkelti Direktyvos 21 straipsnio nuostatas ir nustatyti kovos su internetiniu turiniu, kuriuo viešai skatinami ar kurstomi teroristiniai nusikaltimai, priemonės.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijavo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, bendradarbiaudamos su Policijos departamentu prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

Įstatymo projekto rengimą koordinavo Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Visuomenės informavimo ir autorių teisių politikos skyriaus vedėjas Deividas Velkas (el. p. deividas.velkas@lrkm.lt, tel. 8 608 45993) ir šio skyriaus vyriausioji specialistė Rasa Zdanevičiūtė (el. p. rasa.zdaneviciute@lrkm.lt, tel. 8 608 46005).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Nacionalinėje teisėje šiuo metu nėra veiksmingų teisinių priemonių skubiai (kaip reikalauja Direktyvos 21 straipsnis) pašalinti žalingą interneto turinį, kuriuo viešai skatinami ar kurstomi teroristiniai nusikaltimai, arba, kai pašalinti tokio turinio iš jo šaltinio neįmanoma, panaikinti galimybę jį pasiekti. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnyje, kur nustatytos neskkelbtinos informacijos kategorijos, teroristinių nusikaltimų skatinimas ar kurstymas nėra numatytas. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 250¹ straipsnis nustato baudžiamąją atsakomybę už teroristinių nusikaltimų kurstymą, tačiau ne visais atvejais konkrečios informacijos paskleidimas gali būti kvalifikuojamas kaip nusikalstama veika (pavyzdžiui, nenustatomas fizinis asmuo (kaltininkas), kuris ją parengė). Be to, pradėtas ikiteisminis tyrimas neužtikrina greito interneto turinio, kuriuo viešai skatinami arba kurstomi teroristiniai nusikaltimai, pašalinimo arba galimybės pasiekti tokį turinį panaikinimo, o toks turinys paprastai žalingiausias pirmąją valandą po jo paskleidimo internete (Europos Komisijos (ES) rekomendacijos 2018/334 dėl veiksmingų kovos su neteisėtu turiniu priemonių preambulės 35 dalis).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma patikslinti Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktus ir nustatyti kaip neskkelbtiną informaciją teroristinių nusikaltimų skatinimą ar kurstymą. Kartu siekiant teisinio aiškumo, apibrėžiama teroristinius nusikaltimus skatinančios arba kurstančios informacijos sąvoka. Be to, numatoma nustatyti priemones, įgalinčias greitai pašalinti žalingą interneto turinį arba panaikinti galimybę jį pasiekti, tuo pačiu užtikrinant, kad šios priemonės būtų būtinos ir proporcingos.

Įstatymo projektu siūloma, kad policijai, sužinojusiai apie teroristinius nusikaltimus skatinančios arba kurstančios informacijos paskleidimą internete (sužinoti galima iš nacionalinių,

tarptautinių, Europos Sąjungos institucijų, asmenų pranešimų, patiems pastebėjus), ir atsižvelgiant į informacijos saugojimo vietą, jos pavojingumą ar kitas reikšmingas aplinkybes, kiltų konkrečios pareigos užtikrinti tokios informacijos nepasiekiamumą:

1) jeigu informacija yra saugoma Lietuvos teritorijoje / jos jurisdikcijai priklausančių paslaugų teikėjų infrastruktūroje, policijai nustatoma pareiga pranešti elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjams apie jų saugomą informaciją (elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjams nėra teisinės pareigos domėtis, ar jų infrastruktūroje yra saugoma neteisėta informacija), kurie gali savanoriškai per 2 valandas nuo pranešimo gavimo pašalinti šią informaciją arba panaikinti galimybę ją pasiekti (Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo 14 straipsnyje numatyta, kad jie neatsako už neteisėtą informaciją, jeigu jie apie ją nežino, o sužinoję skubiai ėmėsi veiksmų dėl jos neprieinamumo). Jeigu jie to nepadaro, policija duoda motyvuotus privalomus nurodymus elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjams panaikinti galimybę ją pasiekti ne ilgiau kaip 72 valandoms, o motyvuotus privalomus nurodymus pašalinti šią informaciją arba panaikinti galimybę ją pasiekti ilgesniam laikui su Vilniaus apygardos administracinio teismo leidimu;

2) jeigu informacija saugoma ne Lietuvos teritorijoje, policijai nustatoma pareiga bendradarbiaujant su kitomis kompetentingomis institucijomis (konkrečiai tai gali būti Europolas, trečiųjų valstybių kompetentingos institucijos arba kiti subjektai) siekti, kad ji būtų pašalinta. Kai šios informacijos iš jos šaltinio pašalinti neįmanoma (pavyzdžiui, galimi atvejai, kad konkrečioje valstybėje nėra stabilios santvarkos), policija duoda motyvuotus privalomus nurodymus tinklo paslaugų teikėjams panaikinti galimybę tokią informaciją pasiekti ne ilgiau kaip 72 valandoms, o ilgesniam laikui su Vilniaus apygardos administracinio teismo leidimu;

Pirmiau nurodyti prevenciniai veiksmai yra skirti skubiai pašalinti neteisėto turinio informacijos pasiekiamumą, o kitos siūlomos nuostatos yra skirtos priimti sprendimus dėl tolimesnių ar kitokių veiksmų. Jeigu nustatomi nusikaltamos veikos požymiai, policijai yra nustatoma pareiga spręsti dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Esant būtinybei (poreikiui) (pavyzdžiui, jeigu informacija nėra didelio pavojingumo, policija nepradėjo ikiteisminio tyrimo, informaciją Lietuvoje paskleidė asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti), policija turi pranešti apie neskelbtiną informaciją Lietuvos radijo ir televizijos komisijai ir (arba) Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybai, kurios gali savo kompetencijos ribose priimti sprendimus dėl tyrimo pradėjimo tikslingumo, reikalavimų viešosios informacijos rengėjams (skleidėjams) teikimo ir atsakomybės taikymo. Policijai pradėjus ikiteisminį tyrimą, elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjams savanoriškai pašalinus teroristinį turinį, informacijos saugojimo trečiojoje valstybėje ar kitais atvejais, nėra būtinybės apie tokį turinį informuoti Lietuvos radijo ir televizijos komisiją ir (arba) Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybą, nes jos neturėtų galimybių atlikti visapusiško tyrimo.

Kadangi informacija, kuria viešai skatinami arba kurstomi teroristiniai nusikaltimai, yra paprastai žalingiausia pirmąją valandą po jos viešo paskleidimo, siekiant užtikrinti kuo greitesnį tokios informacijos neprieinamumą, siūloma elektroninės informacijos prieglobos paslaugų, tinklo paslaugų teikėjams numatyti pareigą įvykdyti privalomus nurodymus ne vėliau kaip per 2 valandas nuo privalomų nurodymų gavimo.

Įstatymo projektu siūloma nustatyti tą pačią teismo leidimo atlikti veiksmus (duoti privalomus nurodymus elektroninės informacijos prieglobos ir (ar) tinklo paslaugų teikėjams) išdavimo procedūrą, kokia jau yra nustatyta Visuomenės informavimo įstatymo 48 straipsnio 7 dalyje ir kituose įstatymuose (pvz., Azartinių lošimų įstatymo 20⁷ straipsnyje).

Kadangi Direktyvos 21 straipsnis numato, kad apie informacijos pašalinimo ir blokavimo priežastis turi būti informuojami naudotojai, Įstatymo projektu siūloma nustatyti elektroninės informacijos prieglobos paslaugų ir tinklo paslaugų gavėjų (pirmu atveju tai būtų viešosios informacijos rengėjai ir (ar) skleidėjai, antru – vartotojai) informavimo apie jiems paslaugas teikiančių teikėjų atliktų veiksmų (informacijos pašalinimo ir (ar) galimybės pasiekti ją panaikinimo) priežastis tvarką. Įstatymo projekte numatytos išimtys, kada viešosios informacijos rengėjai ir (ar) skleidėjai nėra informuojami apie elektroninės informacijos prieglobos paslaugų

teikėjų atliktų veiksmų priežastis, siūlomos atsižvelgus į Europos Komisijos (ES) rekomendacijoje 2018/334 dėl veiksmingų kovos su neteisėtu turiniu priemonių pateiktas rekomendacijas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma, nes siūlomi pakeitimai parengti atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisėje numatytas teisinio reguliavimo sąlygas, įvertinus praktikoje kylančias problemas dėl neteisėto turinio informacijos pašalinimo. Siūlomas teisinis reguliavimas sudarys galimybę greitai pašalinti turinį, keliantį didelį pavojų asmenų saugumui ir gyvybei.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Numatoma, kad Įstatymo projektas sudarys galimybę greitai pašalinti žalingą informaciją, kuria skatinami ir kurstomi teroristiniai nusikaltimai, arba panaikinti galimybę ją pasiekti. Tokiu būdu mažės tokio pobūdžio informacijos sklaida ir galimybė su ja susipažinti, mažės galimybė įbauginti gyventojus ar užsitikrinti paramą teroristų elgesiui, teroristinės veiklos organizavimas taps sudėtingesnis.

Teikiamas Įstatymo projektas nesusijęs su įtaka korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Elektroninės informacijos prieigos paslaugų ir tinklo paslaugų teikėjai savo paslaugas teikia nepertraukiamu režimu ir, įvykus incidentams, į juos operatyviai reaguoja.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, kitų galiojančių įstatymų nereikės keisti arba panaikinti.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti iki 2018 m. rugsėjo 7 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė turės pakeisti Viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarką, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 290, ir Galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 881.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Teikiamo įstatymo nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „*neskelbtina informacija*“, „*skatinimas*“, „*kurstymas*“, „*teroristiniai nusikaltimai*“, „*policija*“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Kitų, iniciatorių nuomone, reikalingų pagrindimų ir paaiškinimų nėra.

 Teisingumo ministras
Elvinas Jankevičius
2018 06 11